

ПРИЧИНИ ТА УМОВИ ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРАЦІВНИКАМИ МІЛІЦІЇ У СФЕРІ НАДАННЯ ПЛАТНИХ ПОСЛУГ

Становлення України як незалежної, демократичної держави визначає потребу протидії соціальним явищам, які негативно впливають на розвиток суспільних відносин і створюють загрозу існуванню принципам, притаманним правовій державі. Одним із таких небезпечних явищ, яке стоїть на заваді належного розвитку будь-якої країни, є корупція. Деструктивний вплив цього негативного соціального явища створює перешкоди нормальному розвитку правової, економічної, політичної та інших сфер суспільного життя, призводить до таких негативних наслідків, як соціальна нерівність, тотальне руйнування морально-етичних засад суспільства. Корупція в Україні набула ознак системного явища, стала чинником, який реально загрожує національній безпеці держави. За таких умов у суспільстві виникає соціальна напруга, породжується недовіра громадян до органів державної влади, зокрема до осіб, що її представляють.

За результатами дослідження, проведеного Transparency International, в 2012 році згідно з результатом індексу сприйняття корупції Україна посідала 144 місце зі 176 країн, охоплених дослідженням. Наша країна набрала лише 26 балів зі 100 можливих, посівши місце між Сирією, Папуа-Новою Гвінеєю, Конго та Еритреєю. При цьому, будь-який результат, менший за 30 балів, з точки зору Transparency International вважається “ганьбою для нації”, – зазначалося у прес-релізі організації [1].

Поряд з проявами в економічній та соціально-культурній сферах, зазнала враженість корупцією також і діяльність державних органів виконавчої влади, до яких відносяться правоохоронні органи, котрі за своїм функціональним призначенням повинні здійснювати заходи щодо профілактики, попередження та боротьби з цим негативним явищем.

Факти корупції в органах внутрішніх справ (далі – ОВС), які здійснюють дозвільні та розпорядчі функції, надають платні послуги фізичним і юридичним особам, особливо вражають суспільство і громадськість, підривають довіру громадян до всієї системи правоохоронних органів та державних інституцій.

[13 квітня 2012 року Міністерство юстиції України на своєму офіційному веб-сайті оприлюднило перший щорічний Звіт про результати проведення заходів щодо запобігання і протидії корупції в країні.](#) У звіті, зокрема зазначається, що за результатами проведеного опитування громадян п'ятірку лідерів корупційних структур в Україні очолюють ДАІ та інші підрозділи МВС (відповідно 64,4 % та 59,1 % опитаних) [2, с. 25-26].

Аналіз наукової та спеціальної літератури, емпіричних та інформаційно-аналітичних матеріалів, чинного законодавства України, нормативної бази МВС, довідок про стан дисципліни та законності в регіональних органах та підрозділах дає підстави визначити ряд основних причин вчинення корупційних правопорушень працівниками міліції:

- відсутність в Україні єдиної загальнодержавної антикорупційної політики, що призводить до неефективного реагування держави та суспільства на загрозу корупції;
- високий рівень латентності правопорушень, пов'язаних із корупцією;
- відсутність дієвої системи попередження і складність викриття вчинених корупційних правопорушень, кругова порука осіб, що беруть у цьому участь;
- низька ефективність заходів, що вживаються правоохоронними органами, органами прокуратури та судами, щодо притягнення винних у вчиненні корупційних правопорушень до відповідальності;

- толерантність та відсутність критичного ставлення суспільства до проявів корупції серед працівників міліції та державних службовців ОВС, що надають платні послуги населенню;

- невідповідність матеріально-технічного забезпечення підрозділів ОВС, рівня оплати праці працівників міліції та службовців, обсягу їх повноважень;

- недостатній рівень доброчесності працівників міліції та службовців ОВС;

- відсутність науково обґрунтованих професіографічних вимог до особистості спеціаліста чи працівника конкретної служби та підрозділу ОВС, з урахуванням специфіки служби, впливу сучасних умов суспільного життя, побуту, їх матеріально-грошового забезпечення на якість їх праці та психологічних змін особистості в процесі професійної діяльності;

- недосконалість належного професійного відбору працівників міліції і службовців ОВС, уповноважених на надання платних послуг населенню;

- відсутність належної психолого-педагогічної роботи, ігнорування сучасних форм і методів роботи з персоналом тощо.

Проведений аналіз наявної в Україні нормативно-правової бази у сфері надання платних послуг населенню, відповідної наукової та спеціальної літератури дає підстави визначити наступні основні корупційні ризики при наданні таких послуг органами виконавчої влади, в тому числі ОВС:

- [нерозвиненість адміністративно-процедурного законодавства](#);

- наявність у працівників, уповноважених на виконання функцій держави, в тому числі працівників міліції і службовців ОВС, широкого спектра дискреційних повноважень;

- [відсутність належних засобів правового захисту, зокрема неефективність інституту адміністративного оскарження](#);

- [слабкість внутрішнього адміністративного контролю, в тому числі неефективна процедура службових розслідувань](#);

- можливість (а часто – вимушеність) [особистого спілкування \(безпосереднього контакту\) фізичної \(юридичної\) особи – споживача послуги з посадовою особою підрозділу ОВС, яка надає послугу](#);

- [обмежені можливості фізичної \(юридичної\) особи щодо вибору способу звернення за послугою, надаваною підрозділом ОВС](#);

- недосконалість адміністративних процедур надання платних послуг або їх нечіткість;

- [брак інформації про процедури надання послуг підрозділами ОВС](#);

- можливість надання ОВС, які є органами державної влади, платних послуг населенню, [невпорядкованість оплати за ці послуги та встановлення додаткових “платних послуг”](#);

- надання ОВС послуг господарського характеру (ксерокопіювання, ламінування) або “подрібнення” цілісної послуги на кілька окремих (платних) послуг.

Як показує практика, організаційно-управлінські прорахунки щодо контролю за діяльністю підрозділів ОВС під час надання платних послуг населенню та недостатнє правове регулювання порядку здійснення зазначених послуг входять у склад головних чинників, які сприяють вчиненню корупційних діянь під час виконання розпорядчих та дозвільних функцій працівниками ОВС.

Результати вивчення основних чинників, які сприяють вчиненню корупційних діянь працівниками ОВС при наданні ними платних послуг фізичним та юридичним особам, дозволяють дійти висновку, що система антикорупційного контролю в ОВС має включати

три основні підсистеми – контроль за поведінкою персоналу підрозділів ОВС, за здійсненням корупційно-небезпечних розпорядчих та дозвільних процедур (у т.ч. з надання послуг населенню) та за поведінкою громадян, які звертаються за наданням таких послуг.

Список використаних джерел

1. Transparency International: Ситуація з корупцією в Україні – це ганьба для нації // Українська правда від 5 грудня 2012 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2012/12/5/6978773/>.

2. Звіт про результати проведення заходів щодо запобігання і протидії корупції у 2011 році (Міністерство юстиції України, квітень 2012 рік). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minjust.gov.ua/anti_corruption_report_11.